

"EDINOST"

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50 „
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25 „
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov.,
v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročnine se upravištvo ne ozira.

EDINOST

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Torrente št. 12. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglasi in oznanila se račune po 7 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.

Poslana, javne zahvale, smrtnice itd. se račune po pogodbi.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravištvo v ulici Torrente 12. Odprte reklamacije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«.

Vabilo na naročbo.

Nastopilo je drugo poluletoje; uljudno prosimo zatorej čestite gospode naročnike, da o pravem času obnové naročnino, da ne nastanejo neredi v pošiljanji lista. Nadejamo se, da nam vsi dosedanji gg. naročniki ostanejo zvesti in da nagovoré še druge svoje znance in prijatelje, da se predbroje na naše novine, ki se bijejo na najskrajnejši in najvažnejši meji in poziciji Slovenstva. Kolikor več se bode podpiral list, tim bolj bode napredoval, da zadovolji svoje čestite čitatelje. Za tega delj prosimo podpore, narodnjaki! Naroča se lahko z vsakim mesecem. Na naročbe brez naročnine se ne oziramo. Naročnina se pošilja naprej.

Posebno opozorujemo one gg. naročnike, ki so nam še kaj na dolgu, naj ga prav kmalu poravnajo, da prihrane nam nekoliko truda, sebi pa morebiti nepotrebnih stroškov.

List stane:

za polu leta 3 gld. — novč.

„četrt“ 1 „ 50 „

Novci naj se izvolijo pošiljati samo s poštami nakaznicami, ki so najpripravnejše za gg. naročnike, kakor tudi za nas. Upravištvo.

Okoličanske razmere.

Pisatelj članka v predzadnji „Edinosti“ o stanju v tržaški okolici zadel je struno, na katero je isti list už mnogo let mogočno udrihal z namenom zaspanost okoličanov vzbuditi in jih napotiti na delo. — Res je, — žalost obhaja človeka narodnjaka, videčega vedno nazadnjico in v pogubo dirjajočo tržaško okolico. Poudarjali smo že večkrat vzrok propadanja kmetijstva v okolici ter razmotrovali način, kako bi se dalo temu propadanju v okom priti, a prišli smo do posledice, da je skoraj nemogoče, da bi več kmetijski stan v tem oddelku slovenske zemlje oživel. Preveč je že okolica zagazila; nahaja se že preveč zagvozdena v tujih okovih;

PODLISTEK.

Jastreba contra Grlica.

Češki spisatelj Svatopluk Čech; prevel M. Vrnilež (Dalje.)

Mimogrede, Lloyd sem na kol obesil. Ne reci našim ničesa o tem. S čim se živim? vprašal me. Skoro bi odgovoril: s kavo. Pa odložimo to ničevno gmotno stran.

Čuj, kaj se mi je nedavno primerilo. Prepadlo me je nekaj, kakor bolezen. Prišlo mi je na prsa, na desni strani, pa me je vrglo na posteljo. Ležal sem tu moj ognjem in ledom, kakor v Zahorovi postelji. In v tem času, priznati moram, razmišljal sem o bedi in ničnosti tukajšnjih rečij. Tožnim, zelo tožnim načinom javila se mi je smrt v četrtim nadstropju stare hiše v Peri, ne vem koliko zemljepisnih milj od materinega srca in od vsega, kar je človeku milo in drago.

Tesna sobica prijemala je podoba rakve. Te predstave ni niti krasna Hajdija prepodila, ki je po prstkih v sobo stopila. Ona je hči mojega hišnega gospodarja in v vsakem obziru preljubezniva. Možno,

njeno zemljišče je ali poprodano ali pa tako razteleseno, da ga ni skoraj mogoče več skupaj spraviti, spremenivši je v večje kmetije. Materijalno je okolica, rokel bi, uže na zadnjem klinu; okoličansko ljudstvo ne more se več zanašati na pridelek lastnega zemljišča: — le tu pa tam nahajaš še kacega imovitejšega kmeta, koji pa tudi ni tako samostojen in neodvisen, da lahko poudarja svojo samostalnost pred tujci.

Zemljišča, kakor smo uže omenili, tako so razkosana, da jih ni skoraj več mogoče združiti, in kosanje se še vedno nadaljuje; s kosanjem pa napreduje tudi revščina, ki žalibog kaže svoje okostje uže po večjem delu tržaške okolice. Okoličan je, žal! uže preveč navezan na mesto, katero skoraj izključljivo mu daje še za služka in tudi tega le v skromnej meri, kajti naselila se je in naseljuje se še vedno semkaj množina tujcev, večinoma laških Furlanov, iščeč si kruha.

Vsa rokodelstva izgubljajo vedno bolj svojo veljavo, kajti povsod moli deset rok mesto dveh svojo pridnost. Nastala je tudi na tem polju konkurenca, ki je podžigana pri tem še od narodnega strankarstva ter je ubogemu okoličanu v neizmerno škodo. Slovenskemu okoličanu odreče se šestokrat delo samo radi tega, ker je Slovenec. Socializem pokazuje tudi tu v Trstu svojo senčno stran in proti delavskemu stanu.

Čemer se mora vsakdo čuditi in kar našim okoličanom največje sramoto dela: — ženske, pridne okoličanke so v sedanjem času skoraj edina podpora okoličanskim družinam; z velikanskim trudom boré se te reve za vsakdanji kruh, noseč na svojih glavah iz mesta velikanske cule umazanih cap, da jih uperejo in s tem svojim družinam vsakdanje jedi preskrbijo. Da, žalostno je videti lepostasno in rudečelično okoličanko, kako mora svoje telo moriti, svoje materinske dolžnosti zanemarjati, v nemar puščati lastno stanovanje, lastno deco, vse noči prebuditi ali s „žehtanjem“ ali s poznim pranjem — in vse to za — bori kruhek!

V resnici graje so vredni oni razvajeni okoličani (kojih, da naravnost povemo, v tem ozemlju ne manjka,) ki puščajo svojim družinam se živalsko mučiti, v tem, ko sami lenobo pasejo ali vsaj ne kažejo za lastno družino one skrb, kakoršno bi po človeških in božjih postavah kazati morali. Nevrednež je oni okoličan, ki več nego polovico lastnega zaslužka sam zapravi v pitju, ter misli, da pri sedanjih

da ti jo kedaj opišem. Njenega pravega imena ne vem; rekam ji po byronski Hajdija. Ta nedolžni stvor prikradel se je torej po prstkih k moji postelji ter sklonil nad me filigranski svoj obrazek v izobilji leskečih, črnih las. A sicer tako svez, zdel se mi je sedaj tako bled, neizmerno bled in ves njen pojav tako motno vzdrušen, kakor bi bila sčel iz onega, žaližbože prenestvarnega sveta.

Z boleznim vzdihom sem zamižal. Ko sem zopet pogledal, bila je soba prazna. Dolgo, dolgo časa ostal sem potem sam z strašljivo družino svojih mislij.

Naposled otvorile so se zopet duri. Vstopil je mož visokega, mogočnega stasa, z obličjem, iz kojega sem na prvi pogled čital trd in odločen značaj. Črno, iskro oko in lepa, temna polna brada, koje obris se je na črni obleki zgubljaj, pristojala sta dobro temu odvažnemu licu. Lahko sem uganil, da je ta mož lečnik.

Za njim zmuznila se je Hajdija v sobo. Lečnik stopi naravnost k moji postelji ter me francoski vpraša: „Kaj krastan ste, gospod?“

V Carigradu tako vprašanje pred začetkom razgovora ni odveč.

„Čeh“.

okoličinah more žena vzdrževati vso družino z dvema ali tremi for. na teden! In enacih maloskrbnih očetov v okolici žalibog mrgoli.

Ni čuda, da ubogi okoličanski narod vedno nazaduje ter duševno in gmotno propada. Od bližnjega mesta ne dobiva družega nego slabih razvad, kakor so divji Amerikanci od olikanih Angležev edino le sprejeli razvado žganjepitja. Vino in zadnje omenjena strupena pijača igrata tudi mej nami v okolici svojo vlogo; grlo okoličanskega brezskrbnega očeta je prenasitljivo in pamet prelehka, da bi mogla razumeti škodo, ki uprav od teh razvad prihaja okoličanom sploh.

„Priložnost dela tatu“ — veli stari pregovor. Okoličan, ki v mestu dela ter za to dobiva svojo tedensko plačo — je denarja prenavajen: vsako soboto dobi družega, radi česar in zato ker je brezkrben in brezbriljiv — oddaje ga preveč brezkrbno in tako rekoč raztroša meneč: v soboto dobim družega. Pri tem je pa navajen na pomoč ženino. I zadnja služi ter si pridobiva vsak teden gotovo svoto. Zakaj bi jej pač vse dal? misli si v svojej lehkomišljenosti. Radi denarja in teh zaslužkov kali se šestokrat tudi družinski mir in družinska sreča zbeži izpod okoličanskih revnih hišic.

Smelo pa rečemo, da tudi okoličanske ženske niso pravi uzor dobre gospodinjje. Štedenja skoraj ne poznajo, kajti navajene so dobivati skoraj vsak dan novece, čeprav v malem številu ter jih sproti tudi odajati. Ni čuda, da dobrega gospodarstva v okolici skoraj ni najti.

Res hudi so časi, v kojih živimo in težko si je z lastnimi rokami kruh služiti; pri vsem tem bilo bi pametno in umestno, da okoličanski očetje in matere, kakor tudi odrasli sinovi in hčere nekoliko bolj skrbé tudi za prihodnost: — za blagostanje svoje v poznejših letih in za svoje otroke.

Zadnjim okoličanskim roditelji družega skoraj ne zapusté nego pridne roke, s katerimi si morajo pozneje sami živeža pridobljivati. Slabi so časi ali pri vsem je še vedno več okoličanskih družin, v katerih bi se lahko bolje živelo in bolj za prihodnost skrbelo nego se to v istini godi. Nahaja se namreč več okoličanskih družin, v katerih vsi služijo, začeni s očetom in končavi pri mladoletnem sinčku — pridobé ti tendenci do 30 ali celo 40 for. Naj jih polovico potrosijo, drugo polovico bi lahko prihranili ali jo vsaj v korist davali, da bi jim gotovega dobička donasala. A manjka jim naprednega duha.

Na lečnikovem obrazu javilo se je milo iznenadjenje. „Čeh?“ zaklical je česki. „Aj, torej sva iz jednega kraja. Srečno naključje. Se ve, vi se v duhu zgražate take sreče; vender upam, da to zgrozjenje kmalu ad acta položiva.“

In doktor Volny pokazal se je v istini čudotvornim lečnikom. Ko me je prijel za roko in nalahko lase z gorkega čela odgnil, zdelo se mi je, da beži pri njegovem dotiku demon bolezni iz mojega telesa, kakor pod roko močnega exorciste.

Za nekoliko dni sem okrevaj. Brezdvomno gre nemala zasluga moji nali Grkinji, koje zlatotkane čiznice sem neprestano čul, kako šume po sobi. Rad sem gledal, kako se njeni nežni prstki z raznobojnimi zamaški lekarskih stekleničic bavijo pazno in nežno, kakor s cveti.

Doktor Volny me je nekoliko potov na dan posekal. Sedal je k moji postelji ter mi pravil kaj iz svojega živjenja. Zgubivši ubožne roditelje, moral si je uže z rane mladosti se svojimi močmi pomagati.

Pretrpevali cele vice ubožnega dijaka, vstopil je konečno z lepo zvito doktorsko diplomu v žepu v zaželjeni raj samostalnosti, dostojnosti. A hitro je spoznal, da je s tem stopil le v nov oddel gole borbe za življenje. Brez kapitala in izdatnega po-

Priden je sicer okoličan in delaven; manjka le skrb in napredka, kojih si pa lahko pridobi, ako posluša modre svete svojih sorojakov in se po njih ravna. Okolica tržaška je gmotno skoraj pogubljen; le malo domačinov se je kaj več nad svoje sovaščane in sodeželane povzdignolo — a mej njimi živi obilo tujcev in celo Italijanov, ki so z majhnimi početki svojo obrt ali trgovino nastopili ter se sedaj trdno drže — okoličanu v sramoto in očitjanje. (Konec prih.)

Naši delalci in prihodnost.

I.

Zlati dnevi, katere je obetala liberarna „era“ vsem stanovom, niso še zasijali in menda tudi tako kmalo ne bodo. Obratno pa so se odprla vrata na stečaj kapitalizmu in manšterstvu, da sta zajela globoko v vse slojeve ljudstva. Kajenje liberalizmu se je promeno v globoko češčenje zlatega teleta. Kaj vera? Kaj narod? Kaj domovina? Kaj jezik? Kaj država! Denar, denar, to je vse. Kdor ima denar, ta zapoveduje z vsem in vsem. Z denarjem se kupuje razum, srce, volja, talent, sposobnost in delo. „Človek toliko velja, kar plača, in le petica da ime sloveče“. Denar sam in njegova vsemoč ravna se pa točno po Darwinovej teoriji in po razslutem Bismarkovem primerljaji „o karpih“, ali kakor pregovor pravi: „Velike ribe male žre“. Vse uničujoči konkurenca in špekulacija na suhem in mokrem, polomi bank, vsakdanje dražbe, štrajki delalcev, defraudacije, vse to ni nič drugega, nego „molohove“ vojke, v katerih ostane vedno zmagovalce, in potem „gorje premaganim“. Ni zatorej čudo, da vsak, hočeš nočeš, upogne svoj še tako žilavi tilnik temu vsomogočnemu, ki ima tudi to lastnost, da zatara v človeku le strahopetno oboževanje samega sebe t. j. denarja. Prijazen je denar le onemu, ki ga ima, kajti pripraven je vedno delati tudi najpoddnejše usluge; a gorje, trikrat gorje onemu, ki ga potrebuje!

Tukaj hočem zapeti vrv, da odgovorim naslovu članka. Najrevnejši sužnji denarja so izvestno delalci; kajti o njem žive, o njem zavise dnevi njihovega bivanja. Uh! Kako se nam zgraža, kedar čitamo o črnih sužnjih starih Rimcev ali novejših Amerikancev! Kako so pred malo dnevi rokopolaskali vsi listi vseh narodov

znanstva bolehal je mladi lečitelj človeštva sam — nedostatom pacientov. V tej stiski prevzel je brez obotavljanja mesto ladijinega zdravnika, ki se mu je od nekd ponudilo. V tem stanu potoval je daleč po svetu.

Na jedenkrat bile so od burje potrgane vrvi ob njega, vihr iz vseh strani veternece razpihale so mu lase, brizgajoča morská pena močila mu je črno brado, vratnikovo solnce mu obraz palilo in vse to vkup otožilo in okremenilo mu je iznenagla vso bitnost. Črta za črto stopal je pred me, ko je pravil, njegov bodri, dobro omejeni značaj.

Ko sem okrevaj, prišla je na me vrsta, da pripovedujem. Kako popolnem različno sliko sem razvil pred njim! Detstvo sprovedeno mej sladkarijami in igračami v mehkem materinem naročju; cvetoče mladništvo z vsemi bojami fantazije; izplov v življenje brez vesla, brez kompasa, brez cilja; koncem dobrodružni pot v tujino brez namena.

In kako ozko bilo je razredišče mojih spominov. Pri njem hodilo so po širnem božjem svetu, moji so bili zakleti v Supovski grad in njegovo okolico. Mesto svetovnih mest kopa sivih stolpov, mesto prarij in pragozdov podivjan park, mesto

in vseh barv evropskih, ko se je raznesla vest v svet, da je velikodušni brazilski cesar odpravil suženstvo črncev v svoji državi! Prosveta, luč omike, luč pravega človekoljubja in Bog si ga vedi še kaka luč je iz Evrope prisijala tja v daljno Ameriko! Ali od velike svetlobe ti čudni lazi-liberalci ne vidijo doma v lastni hiši „belih sužnjev“!

Da, sužnji, pravi pravcati sužnji so delalci velikih podjetij in tovarn. Ob angleških, nemških belgijskih in francoskih delalcih, ob italijanskih kolonih ne bomo tu govorili, saj tako mnogo čitamo. Z veseljem pozdravljamo one krepke „misijonarije“, ki so začeli povzdigovati svoje glasove v prid revnemu delalcu. Skrajni čas je pa za nas Slovence in Primorce še posebej, da si do dobrega ogledamo in razbistimo položaj naših delalcev. Nam preti dvojna nevarnost: podjarmljenje naših ljudij tujemu kapitalu in s tem potujčenje naših delalcev in njih otrok, duševna in gnotna izguba. Da je temu tako, hočemo navesti fakta. Zdalj leto dokončala se je proga Herpelje-Trst. Podjetnik je bil seveda tujec; kajti mi v Avstriji smo uže tako bogati, da radi dopuščamo, da nam tujci odnašajo naš denar v svoje kraje. Državni proračuni itak govore o prepolnih blagajnah! Podjetnik zatorej ni sam jemal delalcev v dno, nego je oddajal manje kose skupinam na pogodbo. Pogodba je bila uže tako sklenena, da je imel podjetnik svoj lep dobiček. Nadziraljki teh skupin so bili seveda „zvesti patrijotje“ gospoda podjetnika. Saj veste, da „vrana vrani ne skuje oči“. Ti manjši podjetniki so oddajali delo zopet na pogodbo, kjer se zopet ni ravno ozkoročno gledalo na svotice, ki so tem podjetnikom letele v žep — brez dela. Kdo pa je vse to plačal in — tujcem? Naš vboji domačin se svojimi žulji prisluževal je tujcem denar, sebi pa — glad. In kako je bilo delo razdeljeno? Kjer se je rilo ali kopalo v strmeh kamene, tam so bili Kranjci in Primorci; kjer so se pa vozile lahke samokolnice, vse — Furlane. Slovenec stavi težko kamenje na „vagone“, Furlan pa vračaja. Plačilo pa vsi enako, in tudi to ne povsod. Večkrat so se težavna dela slabije plačevala, nego lahkejša, kajti poslednjega se več naredi in se tudi več vidi. Primeri izvršenega dela tudi ni šlo prav natančno; tako so se delalci sami sebi čudili, kako je pri tolikem času — 12 ur dela na dan — in pri takej pridnosti (ker se je delalo na pogodbo) sploh mogoče tako malo dela napraviti. Nekateri, katerim ni bila še posla vsa „dobra volja“, so se jezili na Furlane, češ, da jim kamenje jedo.

Delalo se je za 90 kr., 1 gold., do 1-20 gld. o svojem. Seveda ni to nikaka plača za 12 ur težavnega dela. Posledica temu je bila, da so posebno naši okoličani, ki še pamtno dobrih dni delalcev iz prejšnjih časov, popustili delo ter rajše doma — na trebuhu ležali ob vodi in kruhu, kar je zopet nevarno.

(Dalje prih.)

ladij vprhli čoln v zeleni plesni gnjičočega ribnika.

In vender je kazal doktor Volny veliko zanimanje za moje pripovedovanje. Opazoval sem, da ga jako zanima pogled v tiho, rodbinsko idilo, ki sem mu jo odgrnil: morebiti ugajajo proste, lepe boje te slike njegovemu pogledu, utrujenemu v sled zupernega svesla tujinskih panoram, slike, ki ga je po toliko letih v naglem razvrščenju obkolila.

Osobito je videti, da ga zanima v tej naši idili vitka postava, ki težko mej tem, ko to čitaš sama pri luči, vedno obtežuje svoje zaslužjene prste s kakim nepotrebnim pletivom ali našivanjem, glavo sklanja nad temi redki.

Od ondaj, ko sem doktorju Volnemu pokazal tvojo fotografijo, proglavlja napadno zanimanje za vse, kar se tvoje osebe dostaja. Da, da ni od vseh strani proti Amorovim pušicam tako zavarovan, tako praktičen, sodil bi, da si mu postala ljubljenska in effigie.

Pa šale na stran! Z doktorjem sva si sedaj uže gotova prijatelja, kakor da se bog ve koliko let pozna. —

Hajdija nese mi vina z ledom (led je tu neizbegljiv pridevek vsakega gnotnega užitka) in me v lomljeni francoščini opomina, da si s tolikim pisanjem oči kvarim. — Torej, addio! Vladimir.

(Dalje prih.)

Govor državnega poslanca Karola Kluna

v 223. državnozborni seji dne 1. maja 1888.

(Dalje).

To povem po uradnih zapisnikih. Vender pravičen moram biti tudi nasproti deželnemu šolskemu oblastvu; da ne bodo rekli, da pretiravam, moram tudi dobro o njem povedati.

Deželno šolsko oblastvo je bilo tako milostno, da je katehetom dovolilo privatno poučevati otroke v krščanskem nauku; toda s tem pogojem, da se to ne zgodi o šolskih urah in da morajo imeti dovoljenje od krajnega šolskega sveta, če hočejo biti v šolskih prostorih. (Čujte! na desnici.)

Ker pa se stalno zatira slovenščina, zatorej pomislite, kako težko se dobi dovoljenje od nemško liberalnega krajnega šolskega sveta. In ta terorizem! Le eden vzgled! V nekem kraju, kjer je prebivalstvo največ slovensko in se krščanski nauk slovenski poučuje, bili so delalci poklicani k tovarniškemu vodji, ki je vprašal v katerem jeziku naj se poučujejo otroci v krščanskem nauku. Odgovorili so naravno: „Kakor molimo doma“. „Potem“ — pravi vodja — „pojdite k župniku ali kaplanu, ki naj redita vas“. (Poslanec grof Lažanjsky: To je liberalizem!) Zaradi tega so delalci v strahu obiskrniku rekli, naj stori, kar hoče, in zato je moral katehet učiti nemški krščanski nauk. Slovenski otroci se zatorej ne morejo učiti krščanskega nauka v materinščini, za nemške otroke pa uže skrbí deželni šolski svet, da se jim ne jemlje ta dobrot.

Koroški deželni šolski svet je zvedel, da se v nekaterih šolah, kjer je poleg velike večine otrok slovenskih tudi nekaj nemških, krščanski nauk poučuje v slovenščini. Hitro se je pritožil pri duhovniški oblasti, da nemški otroci ne razumijo slovenskega pouka, zato ima škodo versko-nravna vzgoja, ker se gotovo ne strinja z nameni knezoškofijskega ordinarijata.

To je vse lepo in prav, zakaj pa se deželni šolski svet ne drži tega pravega načela tudi nasproti slovenskemu prebivalstvu? (Posl. Salásek: Inferijorno plemo!)

Zakaj ni dosleden, zakaj v ednem in istem slučaju meri z dvojno mero in prezira vso pravičnost?

Tako se je neki okrajni šolski svet pritožil, da se učenci ne učé krščanskega nauka v nemščini, akoprav je v šoli poleg množice otrok slovenskih tudi osem nemških; zato je prosil, naj se nemški otroci v vseh razredih učé krščanskega nauka v nemščini.

Duhovniška oblast je stvar hitro preiskala in se prepričala, da se je to doslej uže godilo, in da je neopravičena pritožba okr. šolskega sveta. Ob enem pa je okr. šol. svet pozabil pravičnosti nasproti slovenskemu prebivalstvu, ker je nasvetoval, naj se otroci v tretjem in četrtem razredu učé krščanski nauk samo nemški, akoprav je večina učencev slovenska. Zatorej slovenski otroci naj se žrtvujejo osmerim nemškim! (Poslanec Salásek: Popolnoma Dumreicher!) Kolik krič bil bi v Izraelu, ko bi slovenska šolska oblast stavila tak nasvèt z nasprotnim namenom?

Pa ne le v tem slučaju, temveč sploh nič ne velja slovensko prebivalstvo pri šolskih oblastvih na Koroškem, kakor bi bilo prosto ko ptič, ter ga preganja do obupnosti vsak, kdor ima čas in veselje. („Oho“ klicni na levici. — Poslanec Ghon: Do obupnosti preganja, to je vender pretirano! — Poslanec dr. Herold: Zakaj jim usilujete nemščino? To je sramota za poštene ljudi! — Tako je! na desnici.)

Dokazal bom. Šolske oblasti zavračajo z vsami izgovori prošnje in korake, da se uvede tak pouk, ki ga umejo otroci in jim koristi, in le pomislite, ali ne bi človek nad tem obupal? Izgovarjajo se, da se ne more upeljati slovenščina, ker so v navadi le nemške knjige. Ali se ne morejo dobiti slovenske? Zopet drugje trdijo, šola je uže 60 let nemška, zatorej jo ni treba posloveniti. (Smeh na desnici. — Klici na levici: Saj je tako prav!) Kakor da bi se ne smela popraviti napaka, in da bi neumnost postala modrost, krivica pravica, nepostavnost postavnost, ako ostane tako dolgo. (Dalje prih.)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Nemško liberalna levica grozi izstopiti iz državnega zbora, ako pride Liechtensteinov predlog na dnevni red v bodočem zasedanju. Gospodje levičarji se neizmerno srde, da jim ne gre

več vse tako po volji, kakor v oni zlati dobi, ko so bili oni sami neomejeni vladarji in se je moralo vršiti vse do pičice po njih volji. Sedaj pod Taaffejevo vlado jim ni vse po misli, posebno je peče oni majhni vpliv, kateri ima staročeska Riegerjeva stranka. Ta vpliv je, ako si ga v pravi luči natančno ogledamo, sicer jako majhen in omejen izključljivo na Češko, vender nemške slutno-liberalce uže to tako bode, da iščejo vseh mogočih sredstev, kako bi vlado oplašili, da bi se jim udala ter jim povrnila vso njih nekdanjo moč, ali bolje rečeno, da bi jim dala pravico tudi Čehe tako zatirati, kakor zatirajo na pr. Slovence. Da bi to dosegli, groze z izstopom iz državnega zbora. No, tu so se gospodje zmotili v računu, kajti staročeski vladi prijazni listi trde, da to ne bode vladi prav nič škodilo, kajti državni zbor ostane sklepčen tudi brez nemško-liberalnih levičarjev in Taaffe si bode še nadalje prizadeval po svoje „sprijaznit“ avstrijske narode. Slovenci pač nimajo uzroka, gojiti simpatije do sedanje vlade, kajti do sedaj niso še imeli te sreče, postati deležni dobrot Taaffejeve politike; nje zanimajo ti prepiri k večjemu, kakor neinteresovane neme opazovalce. Zanimljivo je, da levičarsko postopanje obsoja celo veliko-madžarski organ „Pester Lloyd“. Ta pravi, naj le izstopijo, ako se jim ljubi, saj ko levičarji odidejo, ostanejo nezastopane samo večine nekoliko nemških mest in veleposestnih kolegijs in trgovinskih zbornic. Ogrorna večina avstrijskih narodov, ne izgubi nič. To vladi ne bode škodilo, utegne pa levičarsko stranko pokopati. Z izstopom levičarjev pridobe pa druge frakcije državnega zbora, kakor: demokrati, antisemisti itd. Tako „Pester Lloyd“, prijatelj in zagovornik nemškega nasilstva. Tisto glasilo obsoja tudi postopanje nemških poslancev v češkem deželnem zboru, iz katerega so demonstrativno izstopili in sedaj, ko vlada in češka večina dela na to, da bi se zopet sporazumeli s Čehi ter vstopili v deželni zbor, stavijo temu podjetju vse mogoče zapreke na pot, tako da ostane sporazumljenje nemogoče in preprič me obema narodnostima čedalje bolj raste na veliko škodo državne notranje in vnanje politike in še na večjo škodo materialnega blagostanja obeh narodnosti. Kaj pomaga, ako si vlada prizadeva pridobiti veljave vnanje politiki s tem, da utrja in množi orožno svojo moč, ako so pa notranje razmere zaradi večnih in neplodnih preprirov mej narodov tako slabe. Vsi bi morali delati na to, da se ti prepiri ublaže ter zediniti svoje delovanje v to, da zboljšajo materialno blagostanje narodov. Pomislijo naj ti gospodje, ki netijo razpor mej narodov, da so avstrijski narodi, o d k a r j e p o d p i s a n a berolinska pogodba, žrtvovali za vojsko uže dve milijardi. Koliko dobrega bi se bilo storilo lahko s to ogromno svoto v povzdigo poljedelstva, obrtnije in trgovine! To naj pomislijo voditelji naše notranje politike ter naj po tem vravnajo svoje delovanje tako, kakor zahtevajo koristi avstrijskih narodov!

Čehi desetega okraja dunajskega praznovali so 5. t. m. god. sv. Cirila in Metoda z slovesno sv. mašo v tamošnji farni cerkvi. Pri tej cerkveni slavnosti bila je češka proved (pridiga) in češko petje. To je liberalne Nemce favoritskega predmestja tako razburilo, da je okrajni mestni zastop imel koj 9. t. m. izredno sejo, v kateri je slovesno protestoval proti tej češke propagandi v pranemškem dunajskem mestu. Ves srd izlili so ti gospodje na župnika P. Fürsta, češ, da si je uže mnogokrat prizadeval izposlovati si delovanja, v cerkvi, za katero je nemški dunajski magistrat prostor, na katerem stoji in za nje zgradbo daroval nemški mestni okraj Favoriten znatne svote. Okrajni zastop mu je to vselej prepovedal, a sedaj misli je g. Fürst, da se mu ni treba več ozirati na okrajno oblastvo ter sam iz svoje moči napravil to češko narodno slavnost, ki je razburila nemško prebivalstvo tega okraja. V posebni spomenici na mestnega zastopa predsedništvo prosi okrajno oblastvo, naj enkrat za vselej zapreči take demonstracije in odklanja odgovornost za eventualno motenje javnega miru! Pri tej priliki so nemški gospodje, kakor se samo ob sebi umeje, kaj pridno zabavljali na češko privatno osnovo šolo v tem predmestju. Ves ta dogodek nam priča, da so Nemei uže prenapeto rahločutni in v strašnih skrbah za pristno nemški značaj njih mesta, če je uže nedolžna cerkvena slavnost, ki nima nobene politične barve, spravi iz duševnega enakotežja. To pač ne kaže, da se bližamo cilju Taaffejeve pomirjajoče politike.

Vnanje dežele.

Shod nemškega in ruskega cesarja je še vedno glavna točka na političnem dnevnem redu. Diplomati vseh držav belijo si glave, kaj skleneta vladarja najmočnejših dveh evropskih držav na svojem sestanku. Nemški cesar odpluje v nedeljo 15. t. m. jutraj iz Kiela in dospo v Peterhof na rusko zemljo 20. t. m.; ruski car, carica in carjevič pa gredo z spremstvom njemu nasproti. Prvič se srečata vladarja na morji. Nemški cesar vkreca se na ladijo ruskega carja, carjevič pa, kot zastopnik svojega očeta, na nemškega cesarja brod „Hohenzollern“. Tako bodo nadaljevali pot v Peterhof; odtod pojdejo v Gačino in Peterburg. Vladarjev ne bosta spremljala ni Bismark ni Giers, ni kak drug diplomat, sama se dogovorita, kako jima bode nadalje postopati v orientalnem vprašanju. Glavni predmet teh razgovorov utegne biti bolgarsko vprašanje, ki je še vedno nerešeno in edina prepirna točka mej Avstrijo in Rusijo. Po mnenju nekaterih diplomatskih krogov imel bi nemški cesar na tem shodu pridobiti carja na stran tako zvane „lige miru“. Ruski listi se pa temu odločno ustavljajo in trde, da si hoče Rusija tudi za bodoče pridržati popolnoma proste roke. Na oživiljenje pokopane trocarske zveze še misliti ni. Vsemu svetu je znano, kaj Rusija zahteva na Bolgarskem. Rusija ne priznava ni sobranja, ni Koburga, da, ona zahteva, da vpostavi na Bolgarskem red, določen v berolinski pogodbi ter da se ta izvede do pičice. Še-le potem se ima voliti novo sobranje in to naj izbere v sporazumku s carjem novega kneza.

Na Bolgarskem se pripravlja velik preobrat. Zdi se, da je Stambulov sprevidel, da Bolgarska ne more več prenašati tega stanja, zato namerava obrniti hrbet svojim dosedanjim prijateljem in zediniti se s Cankovci. Tak preobrat bil bi čisto naravno Rusiji po godu. Sofijski list „Bulgarska“, ki zastopa Stambulovo politiko, hudo je prijel „konservativne“ ministre; dolži jih, da si hočejo prisvojiti vlado. Nasproti pa ta list hvali Cankovce. Oni so po njegovem mnenju edina domoljubna stranka, katera bi z Stambulovom mogla sestaviti jako liberalno vlado v opreki z nepriljubljenimi konservativci, Karavelovci in Radoslavovci. Približanje Cankove in Stambulove stranke je po mnenju „Bulgarske“ na najboljšem potu, da se popolnoma izvede.

Razmere mej srbskim kraljem in kraljico razpravljajo se sedaj po vseh listih. Ves svet stoji na strani kraljice Natalije, razen dunajskih in peštanskih novinarjev, ki na pravi židovski način sukajo resnico ter nesramno črnijo pred svetom kraljico. Očitajo jej, da je hotela vstvariti na Srbskem svojo stranko, ki bi bila kralju sovražna, naštevajo tudi vse prilike, kedaj in kje se je kraljica nepovoljno izrazila o svojem soprogu. No vsa ta očitanja ne morejo omadežavati kraljice, katere čast je kot solnce čista. Tudi vest „Pol. Corr.“, da narod obsoja kraljičino postopanje, ne nahaja nikjer vernih čitatelev, vsaj ves svet ve, da kraljico Natalijo srbski narod obožava in da se le njej, kraljici, ima Milan zahvaliti, da ga niso Srbi pognali čez mejo po nesrečnej vojni proti Bolgarom. In v zahvalo dela jej Milan sedaj to sramoto. Nesramnost dunajskih novinarjev gre še dalje; ti židje trobijo v svet, da je kralj ravnal kot pravi vitez, ako ponuja kraljici, da sme, ako podpiše dotični akt ločitve, nadzorovati vzgojo kraljeviča, dokler ne bode polnoleten. Kraljevič naj bi se šolal na Nemškem in naj bi ostal pod njenim varstvom. Vsako leto prišel bi pa vsaj enkrat k očetu v pohode. Nataliji obeča nadalje, da jej ostane ohranjena kraljevska čast, ako pristane na ločitev ter da jej bode plačeval na leto 300 tisoč frankov iz civilne liste. Vsemu svetu je znano, da je Milan vse, samo ne dober oče in zakonski mož, da o vladarskih njegovih zmožnostih niti ne govorimo. Po vsem svetu si pripovedujejo ljudje umazane anekdote o tem kralju, kateri po mnenju teh dunajskih listov tako kavalirski ravna sè svojo soprogo. Kraljica ne more sprejeti vseh teh ponudeb in tudi ne ločiti se od edinega sina. Kralj jej ga hoče siloma vzeti in je odposlal v ta namen generala Proticha v Wiesbaden. Kraljica se je zaradi tega pritožila na nemškem dvoru.

Pretendent za Francoski prestol grof P a r i ž k i, objavil je te dni proklamacijo, v kateri hujska proti republiki in obeta Francozom zlate gradove, ako mu povrnejo prestol. Vlada je dala te nespametne proklame zapleniti.

DOPISI.

Iz Pulja, dne 9. julija 1888. (Za katerim grmom je tičal zajec?) V zadnjem dopisu smo zagotovili, da hočemo podati čestitit čitateljem „Edinosti“ poročilo „Ecovo“ o onej znamenitej, v Rovinji izvršeni pravdi, o kateri so nastale krilate besede — vsak pouliški paglavec jih ima na jeziku: — „la bataglia dei preti“. Hoteli smo Vam pokazati, kako mislijo o tej zadevi mirnejši italijanski krogi, koji so si ohranili vsaj nekoliko čuta do dostojnosti in ljubezni do pravice. Demonstrirati smo hoteli, da nismo pisali tendenciozno in jednostransko, hoteč delati reklamo za to ali ono osebo; ampak da smo le registrovali gola fakta.

Zelo žal nam je, da ne moremo spoštovati obljube svoje. To pa iz prav tehtnega uzroka. Gospod urednik! Da je prijateljstvo naše do Vas pristno in iskreno, o tem, mislimo, ne dvojite; a tudi tega ne bi nam mogel nikdo očitati, da nam ne dostaje potrebnega spoštovanja do g. državnega pravdnika — vsaj Slovenec v obče vestno goji do vseh, bodisi cerkvenih, ali pa cesarskih in avtonomnih oblastij, ono spoštovanje, kakeršnega zahtevajo cerkvene in svetne postave. In vender — zamera gori, zamera doli — Vam povemo prav naravnost: ne prijateljstvo do Vas, in tudi ne ljubezen in spoštovanje do g. državnega pravdnika nista tolika, da bi pisarili — da govorimo po „Slovenčevu“ — dopise samo za vaju. Prišlo bi pa bilo gotovo tako. „Ecovih“ eksemplarov je ubežalo le malo mej pisani svet, vse druge je zasegla roka čujoče pravice; tržaški list „Il Mattino“, kateri je prinesel skoraj doslovno isto poročilo, tudi so konfiskovali. Z druge strani, kjer take stvari navadno dobro vedo, zatrdilo se nam je, da bi jednaka usoda zadela tudi „Edinost“. Torej: mimo, mimo!

In tako upamo, da smo se opravičili pri Vas, gospod urednik, in pri Vaših naročnikih.

Mesto obljubljenega poročila nam pa morate dovoliti, da napišemo nekoliko refleksij — kar pa bodi zadnja beseda o tej aferi.

Najprvo se nam vriva vprašanje: Je-li vsega tega treba bilo, je-li moralo tako priti? So-li oni, ki so se svojo, nam neumljivo trmo po vsej sili hoteli, da je prišlo do javnega eklata — so-li ti gospodje mislili na konsekvence, ki so neizogibne po takem dogodku? Niso-li pomislili, da opravljajo posel grobokopa svojemu lastnemu ugledu vzvišenega svojega stanu?

Karakteristične so besede, katere je pred par dnevi izrekel v naši navzočnosti duhoven, 60leten gospod: „Povem vam prav odkrito, da me je sram, ker sem duhovnik, ko uže bosopeti otročaji delajo dovtipa o nas. Potem pa naj ljudstvo svarimo, naj karamo. Kdor nas bode slušal?!“ Tem besedam pridejal je mož nekoliko opomenj o nekem imenitnem gospodu v Poreču, kakeršnih še nismo čuli niti iz posvetnih ust.

In vprašamo dalje: Ako bi tudi bilo res — kar pa nikakor ni — da se je godila krivica temu ali onemu teh gospodov, ki so prav po nepotrebnem oškodovali čast svojega stanu, ni-li v cerkveni hierarhiji postav in predpisov, ni-li cerkvenih oblastij, kjer bi bili lahko mej sabo izvojevali boj, če je uže vsekako bilo treba, ne da bi svet znal o tem?

Pa kaj vprašujemo, ko imamo odgovor na dlan! Gospodom ni bilo samo do tega, da se kaznuje „upornik“ zaradi „rušenja prepotrebne“ subordinacije, oni so hoteli, da se javno kaznuje; meneč, da tako ubije dve muhi z jednim samim udarcem. Politiški motivi so bili merodavni: Jakić, so rekli, hrvatsko-slovensko stranko so mislili. Računili so tako-le: „mladega kaplana igraje ugnamo v kozji rog. Razmerno se nam ugodno, naj le pride do obravnave. Priče bodo tako vse na naši strani; v obravnavo pomošamo prav na goso, če uže ne direktnih denuncijacij — ker nimamo dokazov — pač pa takih „unter der Blume“; govorili bomo o sovražstvu do katoliške cerkve, o rusofilstvu itd.; in tako dosežemo dvojni namen: uničimo „upornike“ in kompromitiramo stranko njegovo.“

Tako so si mislili gospodje vso stvar, prišlo je drugače. Jakiću so došla najsi-jajnejša spričevala od nedavno odstopivšega župana Wassermanna in od predsedništva mornarske kazine, to je onega kraja, kjer se shaja elita patrijotiske naše družbe. Tolika je bila moč pravice in resnice, da so se jej uklonile celó priče, katere so citirali nasprotniki.

Pričam tem godilo se je, kakor staremu Bileamu: prišlo so, da bi preklinjali, a morale so — blagoslovljati.

Ni edna priča ni izrekla besedice, katere bi mogla vreči najmanjšo senčico na Jakića.

Gospodje so se hudo zaračunali: V Jakiću niso našli slabotnega človeka, ampak pokazal se nam je značaj, ki morebiti nima vrstnika v Pulji; naša stranka pa jim je pokazala, da nismo letošnji zajci.

Da reflektujemo:

Gospod Jakić in žnjim vsa stranka osvetlila si je pred sodiščem svoje lice. Kompromitirati so hoteli hrvatsko-slovensko stranko, a dosegli so nasprotno: povzdignoli so njen renomé. Intriga in kovarstvo sta podlegla resnici. Ne zaradi osebe Jakićeve je šlo — on je bil le mučenik za stvar; Slovanstvu v Istri hoteli so zadati udarec. Za tem grmom je tičal zajec.

O intelektualnih prouzročiteljih molčimo. C—t—č.

Iz Ljubljane, 8. julija. Uže pokojni Jurči je pisal in mnogo delal na to, da bi se v Ljubljani ustanovila slovenska knjigarna, v kateri bi bile slovanske knjige na prodaj in kjer bi se tudi lahko naročevalo, katerih in kakeršnih bi kdo hotel. Če sedaj kdo hoče imeti kako slovansko knjigo, mora ali pisati po njo v Prago, ali pa še kam dalje; prej pa kakor v Ljubljani, jo dobi iz kake dunajske ali druge nemške knjigarne.

Jurčićevo prizadevanje pa je tudi samo ostalo, čuje se pač tu in tam kak posamičen glas za-to, ali ostane osamljen in nihče se ne zmeni zanj.

Za-to je pa tudi resnično in žalostno dovelj, da moramo spise naših najboljših pisateljev naročevati pri ljudeh, kateri se rede in žive o naših žaljih, kažejo pa vedno tudi očitno če ne sovražstvo, pa vsaj mrzenje do nas in do vsega, kar je slovensko; samo denarjev slovenskih se ne branijo, in za-to vsakemu radi postrežejo po nemško, če kaj v slovenskem jeziku od njih zahteva.

Ko je pred leti izdal Gregorič svoj prvi zvezek pesnj, založila jih je trdka Kleinmayr & Bamberg; slava se je pela tema dvema založnikoma, kakor da bi bila Bog vé kako dobro delo storila in bila tudi najbolj navdušena Slovana, samo za-to, ker sta za svoj velik dobiček izdala Gregoričeve pesni.

Vsak Slovenec, količkaj navdušen za slovensko knjigo, bodisi v Ljubljani ali pa po drugih slovenskih krajih, je zmajeval z glavo, ko je slišal ali čital, da bodeta Nemca založila slovenskega pesnika slovenske pesni. Marsikakšna pikra se je slišala takrat od mnogih slovenskih mož, med katerimi niso bile ravno tudi brez pomena nekatere slovenskih veljakov. — Toda druga izdaja Gregoričevih poezij je izšla lepo tiskana na lepem debelem papirju v Kleinmayr-Bambergovi tiskarni, k r a s n o vezana v ravno tisti bukvarni, in ta dva sta nastavila ceno knjigi, delala dobiček in se slovenskemu razumnstvu, katero je pesni z veseljem kupovalo, lahko veselo v obraz smjela, ker sta precej slovenskih grošev spravila v svojo velikonemško denarnico.

Mislili smo, da je sedaj konec te žalostne igre, ali par let pozneje smo se zopet nekaj novega naučili. Zopet je drugi slovenski pisatelj izdal svoje spise in sprejel jih je ravno tista trdka, seveda z gotovim prepričanjem, da ji bode tudi sedaj srečno šlo vse „izpod rok“.

Založila je namreč „Zbrane spise Stritarjeve“ in kakor smo brali v vabilu na naročbo, ali v skupnih zvezkih, ali pa v posamičnih snopičih. Razvidno je, da je tisti na slabšem, kedor si posamične snopiče naroči, uže zato, ker mora polovico več poštne plačati, kakor pa drugi, kateri si je naročil skupne zvezke. Preračunano je bilo vse izdaje na okolo 50 snopičev, no sedaj uže je izšel 50. snopič, pa še ni konec in tudi še kmalu ne bode (da me kdo krivo ne ume, pišem to samo v materijalnem obziru). Ako bi bilo samo 50 snopičev po 25 kr. vsak, bi za vseh 50 naročnik plačal uže 12 gld. 50 kr., in sedaj še kolikor bode več snopičev, toliko globlje bode moral naročnik poseči v žep. Tako bi se lahko dobili za to ceno nemški klasiki Schiller, Goethe, Lessing in dramatična dela Shakespearea na vrh. Pa mi zna kedo reči, da več ko vsi ti trije nemški in eden angleški klasik, mora Slovincem biti samo eden slovenski, je gotovo; ali če pomislimo, da snopič Stritarjevih spisov, obsegajoč 24 strani, stane 25 kr., ali vsaka stran 1¹/₂₅ krajcarja, je to uže malo predrago, med tem ko pri izdajah nemških klasikov pol ceneje delajo

založniki in imajo še velik dobiček. Gotovo je, da se ne dà primerjati razprodaje nemških klasikov z razprodajo slovenskih spisov, ali ravno tudi tako gotovo je, da je trdka Kleinmayr-Bamberg nastavila previsoko ceno. — To sem napisal, da pride v javnost, kar se tukaj v privatnih krogih mnogokrat govori. Pri priložnosti spregovorim še kaj o tem.

Domače vesti.

Vabilo k III. velikej skupščini družbe sv. Cirila in Metoda na Ptuji, v nedeljo dne 29. julija 1888. Razpored: 1. Božja služba pri oo. minoritih o 1/211. uri dopoldne. II. Zborovanje v „Narodnem Domu“ o 1/212. uri. 1. Prvemestnikov nagovor. 2. Tajnikovo poročilo. 3. Blagajnikovo poročilo. 4. Nadzorništva poročilo. 5. Volitev edne tretjine odbornikov. — Izžrebani so bili naslednji udje družbenega vodstva: a. Matej Močnik, b. Ivan Murnik, c. dr. Josip Vošnjak, d. And. Žumer. 6. Volitev nadzorništva (5 udov). 7. Volitev razsodništva (5 udov).

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani dne 11. julija 1888. Prvomestnik: Tomo Zupan. Podpredsednik: L. Svetec.

Kolikor doznamo, zastopala bodeta tržaško podružnico gg. M. Mandić in Fr. Žitko ter svetoivansko g. I. M. Vatovec.

Gospa Lavričeva, soproga znanega našega rodoljuba in veletreca pristopila je kot ustanovnica družbi sv. Cirila in Metoda in je darovala v ta namen 20 goldinarjev. To vrlo lepo dejanje bode v izglej tudi drugim premožnim rodoljubkam i rodoljubom!

† **Župnik Josip Jerič**. Zopet imamo javiti žalosten dogodjak, kajti nemila usoda deli našemu tožnemu narodu udarec za udarcem. Neisprotna smrt nam pobira po redu naše odlične može, ki so posvetili plodonosno svoje delovanje v probujenje milega jim naroda. Stigla nam je vest, da je preč. g. Josip Jerič, bivši urednik in izdajatelj „Slovenca“ umrl dné 12. julija po večdnevnej hudej bolezni v Št. Vidu na Koroškem pri usmiljenih bratih, kamor se je nedavno podal zdraviti se. Pokojni rodil se je 28. februarja 1823 na Gradišči pri Zatičini. Bil je uzoren duhovnik, vrl domoljub in skroz in skroz uzoren značaj! Bodi mu zemljica lahka!

Izdajateljstvo „Slovenčevu“ prevzel je o smrti g. Josipa Jeriča č. gosp. Matija Kollar.

Slov. Naroda štev. 156 zaplenilo je drž. pravdn. zaradi uvodnega članka, v katerem se je dokazovala potreba, da pri nadsodiščih v Trstu in Gradci bi morala vsaj tretjina vseh svetnikov v govoru in pisavi biti zmožna slovenskega jezika. Konfiskacija zadela pa je tudi članek „Milan in Natalija“, akoravno je bil skoro doslovno posnet po Dunajskih listih. Številka 157 ima dve strani priloge.

Diocenzanske vesti. Gosp. Ante Kranjec, župe-upravitelj v Materadi, je bil dne 18. pr. m. instaliran za župnika v istej župniji. — Gosp. Mate Rebolj, kaplan v Slivju, imenovan je za župe-upravitelja v Truskah. — Gosp. Blaž Dekleva, župe-upravitelj u Truskah, imenovan je za župe-upravitelja v Valmovraži. — Gosp. D. Zavlovič, župnik v Šumbregu, je vpo-kojen.

Dne 21. in 22. avgusta t. l. ob 8 uri jutraj bodo v biskupskem uradu v Trstu izpiti za duhovnike, koji žele dobiti mesto veroučitelja na ljudskih šolah.

Imenovanja. Za kancelista pri c. kr. okrajnem sodišču v Korminu imenovalo je c. kr. višje deželne sodišče za Primorsko Ant. Basellija in za Kormin kancelista iz Voloske, Petra Josipa Vittorija.

Zrelostni izpit na ljubljanskem učiteljski delalo je 13 pripravnikov, od katerih je 10 napravilo izpit z dobrim vspehom, 2 padla sta za dva meseca, eden pa za vse leto, in 2 pripravnici, katerih je edna napravila izpit, a druga padla za edno leto. **Na ces. kr. gimnaziji v Rudolfovem** vršilo se bode vpisovanje učencev v prvi gimn. razred 15. julija od 9—12 ure; vsprejemni izpiti pa v ponedeljek dne 16. julija 1888.

Izlet, katerega je nameravalo prirediti bralno društvo „Mir“ v Divaško jamo na 12. t. m. se preloži zaradi raznih uzrokov na poznejši čas.

Slovanski svet. Št. 13. prinaša to-le vsebino: 1. Ustavna prava. 2. „V namjat 900-letija kresenija Rusi“, himna, zložil K. K. Slučevskij. 3. K sveto-vladimirski slavnosti. 4. K 900letji pravoslavija v Rusiji. 5. Osoda Poljakov na Nemškem. 6. Poziv! 7. V eno, oh, se ne družé! 8. Psoglavci.

9. Poglet po slovanskem svetu. 10. Književnost.

Pozor okoličani! Prijatelj nas je opozoril, da se klatijo po okolici razni židovi, ki prodajajo mnogovrstne predmete na obroke. Marsikdo bi se utegnil dati zapeljati, da si nabavi za malo krajcarjev na teden kako stvar, ne da bi premislil ter si ogledal, kaj je kupil. Ti predmetje so malo ali nič vredni ali plača se jih po 3 do 4 krat dražje, kakor bi stali, ako se jih kupi za gotov denar pri pošteni trdki. Pozor tedaj!

Italijanska liberalnost. Iz Gorice nam pišejo nastopno: Meseca marca t. l. bil je pri tukajšnjem c. kr. sodišču obsojen g. Anton Zavrtanik, c. kr. rezervni lajtenant, na 25 gld. globe, ker je baje da z nekim pismom razžalil c. kr. okrajno sodišče. Obtožba vršila se je pri samej dotičnej sodnji, čeprav jo je ona naperila. Tržaški in goriški nazovo-liberalni listi so obsodbo obseli na veliki zvon, dostavljajoč jej razne komentare, seveda ne baš v prilog g. Zavrtaniku. Obsojeni pa se ni mogel braniti drugače, nego da je vložil proti obsodbi priziv na deželno sodišče v Trstu. Tukaj je bila zatorej dné 7. t. m. druga razprava, o kateri se je prva obsodba uničila in vsled tega je bil g. Zavrtanik obtožbe rešen. Vsa zadeva nima sama ob sebi posebne važnosti in mi jo izvestno ne bi bili obelodanili, ako ne bi nameravali s tem konstatirati zopet neko liberalnost (!) goriških in tržaških listov, ki so v svojej nepristranosti (!) prvo obsodbo na vse strani sveta raztrobili, ob konečnej prizivnej obravnavi pa popolnoma molčé. To je izvestno krasna ilustracija poštenja in liberalnosti židovskih listov v Trstu in Gorici!

Poziv vsem slovenskim pevs-kim društvom v Trstu in okoli-ci. Vsled sklepa zadnjega občnega zbora političnega društva „Edinost“, napravi društvo dne 16. septembra t. l. veliko narodno veselico v spomin 40letnice slavnega vladanja našega presvitlega cesarja Frana Josipa I. Po vkrepu veselice nega odseka tega društva bode petje izpolnjevalo glavne točke veselicenega programa, kajti ne more se pomisliti narodne veselice brez narodnega petja. Zatorej poziva podpisani odsek vsa narodna društva v mestu in okolici, da izvolijo naznaniti najdalje do konca t. m., da li hočejo brezplačno sodelovati pri tej veselici in sicer bodisi v zborih ali v četverpeveh. Javijo naj nam tudi število pevcev in pesni, s katerimi žele sodelovati. Podpisani odsek naznani o pravem času zbere, kateri bodo skupno peti. Vsem pevcem bode k veselici prost vstop.

V Trstu, 13. julija 1888. — Vese-lični odsek polit. društva „Edinost“.

Nekaj za nemški „Šulferajn“. Vemo, kako lové razna nam nasprotna društva slovenske otroke, da bi jim izbili iz glave materinščino ter jim vcepili tuji jezik, bodi si uže italijanski ali nemški. Ob enem pa kažejo s prstom na nas, govoreč celo v državnem zboru, da je slovenski jezik nerazvit, barbarski itd. Kako krasen plod pa donajajo nemške šole med svojimi gojenci, kaže nam dopisnica, katero je pisal nek nemški prodajalec slovenskemu trgovcu. Preporočamo tega gospoda nemškemu „Šulferajnu“, ob enem pa prosimo naših gospodov učiteljev, da pazljivo čitajo nastopno krasno nemščino:

„Herrn . . . urma Maister in . . . ichbihte Sihg Wonsiniht fertik gaven Hrovahten nadel in damen broschen Subihte Sihg zumahen ihkome selbst baiht Hinfordie Finskten 14 Tage Wo ihgeviskome bersenbtlihg Miht Mainen Ahtuhg ichbiht Schensutirkte braise Mahen . . .“

Med našimi ljudmi izvestno ne najdete človeka, ki bi svoj jezik tako barbarsko mučil. Wer sehen will, der sehe! — kajti dopisnica je avtentična.

Železnica na železne žice. V prihod-njej seji občinskega sveta tržaškega raz-pravljalo se bode o ponudbi trdke Karla Vallon za zgradbo železnice na železne žice od trga delle Legna preko stopnic „dei Giganti“ do kastela in slučajno še dalje po ulicah S. Giusto in Madonnina.

Sodnijsko. Črevljar Fran Kravos iz Sv. Križa je bil obsojen zaradi tatvine na 15 mesecev in Miha Komar zaradi udeležitve pri tatvini na teden dnij zapor. — Kovač Ivan Pacor iz Trsta je dobil zaradi golufije 1¹/₂ leto zapor.

Policijsko. Nepoznani postopači so napadli na javnej ulici blizu mlina Economo nekega starega gospoda, iztrgali mu zlato uro, vredno 40 gold. in pobegli. Lepe razmere! — Kamnoseka Henrika Zwirna so zasačili blizu nove cerkve sv. Antona, baš ko je nekemu spečemu te-žaku preiskaval žep. Radovedneža so od-

veli v zapor. — Seljaku Domeniku Furiosi je odnesel drzen tat na trgu pred veliko kasarno 11 kg. kave in 2 kg. popra raz voz. Zaprl so več znanih postopačev, o katerih se sumnja, da so siromaka okradli.

Letovišče na Bernci, na Koroškem (Fürnitz in Kärnten) pol ure od toplice beljaških; železniška in poštna postaja, gostilna Julija pl. Kleinmayra z lepimi sobami in dobro kuhinjo po nizki ceni. Naznanila posestniku v imenovanem letovišči; povsem slovenski in jako prijeten kraj.

RAZNE VESTI.

Gosti pri slavnosti v Kijevu. Ruski „Pravitelstvennyj Vestnik“ naznanja: Ker bode praznovanje 15. julija (27. julija nov. st.) 900letnega krščenja Rusije izključno ruski pravoslavni praznik, pridejo na slavnost v Kijev samo ruske deputacije; pridejo zastopniki duhovstva, mest, duhovnih in svetih zavodov in učenih obšestev (družtev). Pričakujejo v Kijev dohod pravoslavnega rumunskega metropolita skupno s štirimi škofi, črnogorskega vladike Hilarijona in nekoliko duhovnih oseb iz Bolgarije. Vsi naši edinoverci iz drugih dežel, kateri bi želeli obiskati Kijev v jubilejne dni, bodo sprejeti kot gostje, a ne kot deputati ali zastopniki.

Kralj habeški (v Afriki) je poslal v Rusijo deputacijo na Kijevsko slavnost 900letnega spomina krščenja Rusije. Deputacija je prišla do Odese na parniku „Rossia“.

Ruski govor na nemškem dvoru. Iz Berolina, kakor poročajo „Nar. Nov.“, pišejo, da cesar Viljem II. govori dosti dobro ruski, in da je on prvi pruskih kralj, ki zna ruski. V mladosti so ga učili kakor ostale prince (francozki, angleški in italijanski), ruski pa se je naučil iz svoje volje in je bil uže oženjen, ko se je začel učiti ruski. Med Potsdamom in Berlinom se je bil namreč srečal z onim učiteljem, na katerega ga je bil opozoril Bismark. Bismark sam se je bil naučil ruski, ko je bil pri poslaništvu v Peterburgu. Ko so leta 1884 slavili v Peterburgu polnoletnost carjeviča Nikolaja Aleksandroviča, je bil nemški dvor zastopan po princu Viljemu, sedanjem cesarju nemškem. Voščilo (blagozelenje) je tedaj tolmačil prikrat z ruskim govorom. S takim postopanjem se je v veliki meri pridobil princ Viljem prijaznost carja Aleksandra III., in od istega časa, kadar koli je nastala prilika, da je hotel ali imel biti zastopan Berolinski dvor na carskem dvoru, vselej so poslali tje princea Viljema, da bi carju v ruskem jeziku tolmačil čuvstva nemškega cesarja.

Poslano.

Voda za pranje konj

za jačanje pred in po velikem trudu in pred šolanjem za dirke je vsled mnogoletnih izkušenj

Kwizde c. k. pr. restitucionalni cvet

ter opozarjamo na dotični oglas na tej strani današnjega lista. (b)

Tržno poročilo.

(Cene se razume kakor se prodaje na debelo blago za gotov denar).

Kava	Mocca	100 K.	125.—	127.—
Rio biser jako fina		94.—	96.—	
Java		96.—	98.—	
Santos fina		85.—	87.—	
„srednja		81.—	82.—	
Guatemala		93.—	95.—	
Portorico		108.—	110.—	
San Jago de Cuba		124.—	126.—	
Ceylon plant. fina		116.—	120.—	
Java Malang. zelena		87.—	88.—	
Campinas		—	—	
Rio oprana		100.—	102.—	
„fina		86.—	87.—	
„srednja		81.—	83.—	
Cassia-lignea v zabojih		38.—	39.—	
Macisov cvet		390.—	410.—	
Ingber Bengal		19.—	21.—	
Paper Singapore		97.—	98.—	
Penang		73.—	74.—	
Batavia		87.—	88.—	
Piment Jamaika		33.—	31.—	
Petrolej ruski v sodih	100 K.	6.75	—	
„v zabojih		8.25	—	
Olje bombažno amerik.		37.—	38.—	
Leece jedilno j.f. gar.		40.—	41.—	
dalmat. s certifikat.		43.—	44.—	
namizno. M.S.A. j.f. gar.		—	—	
Aix Vierge		66.—	68.—	
„fina		60.—	62.—	
Rožiči puljski		5.50	5.75	
dalmat. s cert.		—	—	
Smokve puljske v sodih		—	—	
„v venci		—	—	
Limoni Mesina	zaboj	7.—	8.—	
Pomeranče sicilijanske		8.—	9.—	
Mandlji Bari Ia	100 K.	71.—	72.—	
dalm. Ia. s cert.		75.—	76.—	
Pignolli		74.—	76.—	

Lastnik pol. društvo „Edinost“.

Blit italij. najfiniji	19.50	20.50
„srednji	17.50	18.50
Rangoon extra	13.—	13.25
„Ia	11.25	11.50
„IIa	10.75	11.—
Sultanine dobre vrsti	33.—	35.—
Suho grozdje (opaša)	25.—	26.—
Citabe	15.—	16.—
Sladkor centrifug. v vrečah s certifik.	100 K.	34.75
Slaniki Yarmouth Ia.	sod	—
Polenovke srednje velikosti	36.—	37.—
„velike	33.—	34.—
Fazol Coks	15.—	—
Mandoloni	—	—
svetlorudeči	11.—	11.25
temnorudeči	—	—
bohinski	—	—
kanarček	—	—
beli, veliki	—	—
zeleni, dolgi	—	—
„okrogli	—	—
mešani, štajerski	—	—
Maslo	60.—	70.—
Seno konjsko	2.63	3.39
volovsko	3.39	4.10
Slama	2.32	3.21
Les, trami kub. č.	—	—
Uglje	2.45	2.70

Dunajska borsa

dne 13. julija.

Enotni drž. dolg v bankovcih	—	—	gld. 80 80
„v srebru	—	—	82.40
Zlata renta	—	—	112.30
5% avstrijska renta	—	—	96.35
Delnice narodne banke	—	—	875.—
Kreditne delnice	—	—	307 60
London 10 lir sterlin	—	—	125.—
Francoski napoleondori	—	—	9 90
C. kr. cekini	—	—	5.91
Nemške marke	—	—	61.22

Št. 248/o. š. s.

Razpis učiteljskih služeb.

Razpisujejo se službe: učitelja-voditelja na dvorazrednici v Povirju in na enorazrednici v Kobilaglavu, v Škocjanu, v Štorjah in v Škerbini ter učiteljice na dvorazrednicah v Povirju in v Tomaju, vse s postavnimi dohodki III. plačilne vrste.

Za službo učitelja-voditelja zahteva se sposobnost podučevanja v katoliškem verouku.

Prošnje naj se vložijo pri podpisaneu v dobi 6 tednov po razglasenju razpisa v časniku „Osservatore Triestino“.

C. kr. okrajni šolski svet

Sežana 7. julija 1888.

ŽELODČEVA ESENCA

lekarna Piccolija v Ljubljani

ni nikakor sredstvo, ki skoraj rastrga črevesa in sili naravno njih delovanje! Marveč ta esenca je polajševalna pa vendar gotova, uspešna pomoč, ki le podpira naša notranja telesna delovanja in tedaj ne škodi črevom nikdar, če bi se še toliko časa zavživala. Ona ozdravlja vse obolenosti želodčeve in telesne, vrančne in jetrne bolezni, kakor posebno zlato žilo, vsako telesno zaprtje, vodenico, dolgotrajno drisko vsled pokvarjenih čreves, in je povzru najuspešnejše sredstvo zoper glizte pri otrocih. — Izd-lovatelj jo pošilja v zabojčkih po 12 steklenic za 1 gl. 36 kr.; poštne stroške trpe p. n. naročniki.

V Trstu: Biasoletto, Ponte Rosso; Ed. pl. Leitenburg, Giardin Publico; G. pl. Leitenburg, Piazza S. Giovanni; Foraboschi, lekarna „al Cammello“, Corso; Piccolia, Piazza Barriera Vecchia; Pozzetto, Palazzo del Lloyd; Praxmarer, Palazzo Municipale; Prendini, Palazzo Modello; Ravasini, Piazza della Stazione; Rovis, Piazza della Legna; Saraval, za magistratom; Serravallo, Piazza Caviana; Suttina, lekarna „Liprandi“, Piazza della Dogana; Udovicheh, Via Farneto; Xicovich, Via S. Niccolò; Zanetti, Vi. Nuova.

Podpisani javlja s tem uljudno p. n. tržaškemu občinstvu, da je odprl v mestu

podružnico ali filijalko

I. kranjske mlekarske zadruge v Ljubljani.

Prodajalo se boče vsak dan

sveže, neposneto mleko, fino surovo maslo in namizni sir

ter jamči za izvrstno, jako ceno in pošteno postrežbo.

Naročbe na dom sprejema podružnica sama na trgu delle Legna št. 10, gospod Fran Srebotnjak v ulici Fontanone št. 18 in „Latteria Svizzera“ na Acquadotto.

V Trstu, junija meseca 1888.

A. Lavrenčič,

podružnica I. kranjske mlekarske zadruge v Ljubljani.

Piazza delle Legna N. 10.

Jaz, Ana Csillag

se svojimi 185ctm. dolgimi orjaškimi Loreley-vlasi, katere sem dobila po 14 mesečni uporabi svojega samoiznajdenega mazila, je edino sredstvo proti izpadanju vlasi, za pospeševanje rasti, za ojačenje kože, pospešuje pri moških polno, jako bradorast in uže po kratkeji uporabi podeli vlasem in bradi naravno svetlost in polnost ter je obvaruje pred zgodnjim osivenjem do najvišje starosti. Cena lončeku 1 gld. do 2 gold. Pošilja se vsak dan za gotov denar ali s poštanim povzetjem po vsem svetu 20—3

Csillag & Comp.

Budapest, — Königsgasse Nr. 52., kamor se morajo pošiljati vse naročbe.

KMETIJSKO BERILO

prodaja

TISKARNA DOLENC

v Trstu

mehko vezano po 50, trdo po 70 kr. komad Z pošto 5 kr. več.

„Kmetovalec“

je edini slovenski, gospodarski list s podobami. „Kmetovalec“ izhaja dvakrat na mesec na celi poli. „Kmetovalec“ prinaša poljedelske, živinarske, vinarske in druge članke, gospodarske novice ter daje naročnikom svojim dobre gospodarske svete. „Kmetovalec“ stoji na leto 2 gld., za gg. učitelje in knjižnice ljudskih šol pa le 1 gld. Naročniki, ki vstopijo med letom, dobe vse izišle številke tistega letnika.

„Vrtnar“

je list s podobami, ki prinaša sadjarske in sploh vrtnarske članke. „Vrtnar“ izhaja dvakrat na mesec. „Vrtnarja“ dobe naročniki „Kmetovalca“ zastoj.

Pomoč

se ponuja pri vseh boleznih, zlasti onih, ki izvirajo iz spridene krvi, nadalja pri padci, živčnih boleznih, usenih bolečinah, plućnih in želodčnih boleznih, naduhi, slabostih, protinu, trganji in pri vseh ženskih boleznih. Trakulja odpravi se v dveh urah z glavno vred, za kar se jamči Metoda. ki je hitra in sigurna, pospešuje se z odličnim sredstvom. Obširna poročila pošljejo naj se z naslovom.

„Hygiea-Officin“ Breslau II.

Takoj delujejo.

Uspeh zajamčen.

Neizogibljivo!

Vsak dobi svoto nazaj, pri katerem bi moj sigurno delujoči

ROBORANTIUM

(sredstvo za bradorast)

breuzpešen ostal. Tako tudi sigurno deluje proti plešivosti, izpadanju lasih, maholjcam in osedenji. Vs eh večkratnim trenjem zajamčen. Originalne steklenice po glt. 1.50. Steklenice za poskus po glt. 1 — prodaje

J. Grolich v Brnu,

v TRSTU pa samo A. Praxmarer in P. Prendini — v LJUBLJANI Edv. Mohr — v GORICI lekarničarja Cristofoletti in Pontoni, A. Hermanek, drogar — na REKI J. Gmelner, lekar — v CELJU Pečič — v MARIBORU J. Martinz — v GRADCU K. Roth, Murplatz 1.

Tam se tudi dobi Eau de Hébé, iztočno sredstvo lepote, katero izdrži svežost in belost kože.

NI SLEPARIJA!

KWIZDE

c. kr. izklj. priv.

restitucionalni cvet

(voda za pranje konj)

Služi vsled mnogoletnih izkušenj za jačanje pred in po velikem trudu in podeli konju posebno vztrajnost o dirkah itd. — 1 steklenica gld. 1.40.

KWIZDE

korneuburški živinorejni prašek

za konje, goveda in ovce.

Ako se daje živini redno živinorejni prašek, je vsled mnogoletne izkušnje izvrstno sredstvo proti slabemu teku, molženji krvi in za izboljšanje mleka.

Kwizde krepčajoča krma za konje in goveda za brzo pomoč onemogle živine in pospeševanje reje. — V zabojih po 6 in 3 gld. in omotih po 30 kr.

Kwizde Vaselina za konjska kopita proti suhim in lomečim se kopitom. Lonček f. 1.25.

Kwizde lep za kopita (umeteljni rog). 1 drožič 80 kr.

Kwizde c. kr. priv. prašek za desinfekcijo hlevov, gnojnic, ob enem izvrstno sredstvo za vezanje gnojne soli. — 1 omot po 1/2 kg. 15 kr.; 1/2 zaboja gld. 1.40, 1 zaboj gld. 2.40.

Kwizde svinjski prašek za pospeševanje reje in brzo pomoč onemogle živine. — 1 veliki omot gld. 1.26, mali 63 kr.

Kwizde milo za pranje domače živali, kositrova škatlja po 100 gramov 80 kr., kositrova škatlja po 300 gramov gld. 1.60. 4—2 (B)

Dobiva se pristno:

V Trstu v lekarnah gg.: C. Zanetti, P. Prendini, G. B. Foraboschi, Ed. pl. Leitenburg, Josip pl. Leitenburg, A. Praxmarer, M. Ravasini, I. Serravallo, na debelo in izvožnja pri C. Zanettiju, lek.; P. Prendinju, lek-ju; po mirodilnicah in eksporterjih: Brajdich & C., H. Hirsch, J. Heimlicher, J. Kirchner, Fran Mell, bratje Zernitz; na drobno v lekarnah, na debelo po vseh večjih mirodilnicah v Postojni, Sežani, na Reki, v Pulju, Rovinju, Dubrovniku, Splitu in Zadru.

Da se varuje pomot, prosimo p. n. občinstvo, da zahteva o kupovanji teh sredstev vedno Kwizde preparate in da se pazi na gorenje varnostno znamko.

Pošilja se po rošti proti povzetji vsak dan po centralnem skladišču: Kreis-apotheke Korneuburg

Franz Joh. Kwizda,

c. kr. avstrijski in kralj. rumunski dvorni dobavitelj za živinozdravniške preparate.

Tiskarna Dolenc v Trstu.

Izdajatelj in odgovorni urednik Lovro Žvab.